

dr. Ioan Mărgineanu, Marius Borănescu, Mihaela Cszohor, Cornelia Costin. Din anchetele efectuate (aprilie 1990) a rezultat un nivel înalt al participării politice (confirmat practic și de participarea la vot din luna mai) dar și un nivel scăzut al satisfacției populației față de acțiunea politică.

Tot în sensul acesta converg și următoarele: un mare număr dintre subiecții chestionați (61,4%) se considerau marginalizați de forțele politice și, totodată, fără să poată influența organismele puterii politice — 83,4% dintre cei chestionați.

O problemă recent intrată în cercetarea sociologică românească este cea a conflictelor de muncă, a grevelor. Dr. Ana Bălașa, pe baza unei investigații efectuată în mediul industrial a surprins sursele și motivațiile nemulțumirilor, a dispoziției pentru conflictul din întreprindere, a grevei. Coroborând datele referitoare la situația economică a întreprinderii, la starea materială și civilă a diferitelor categorii din personajul unităților cercetate, autoarea comunicării a schițat portretul-robot al „nemulțumiților”, al celor favorabili declanșării grevei, cit și al celor care sînt în acord cu mediul de lucru.

O parte importantă dintre comunicări a vizat calitatea vieții diferitelor categorii de populație (vîrstnici, persoanele handicapate, populația defavorizată, forța de muncă feminină, producătorii agricoli (dr. Puwak Hildegard, Livius Manea, Gabriela Predoșanu). Studiile de acest tip au reliefat aspecte critice ale vieții categoriilor de populație cercetate și au sugerat măsuri, programe de intervenție pentru ameliorarea și satisfacerea pe cit posibil a celor mai stringente cerințe.

O pondere mare au avut-o, în cadrul sesiunii, comunicările care au abordat laturile economice ale calității vieții. Exemplifică, în acest sens temele: *evoluția nevoilor populației* (dr. Gheorghe Barbu, Marius Lefter), *complementaritatea surselor de venit* (Ovidiu Dimbean), *politica familială, venitul familial* (Georgeta Dumitrescu, Livia Chisăgiu), *măsurarea gradului de sărăcie* (Viorel Gh.), *nivelul minim de trai* (Doina Călin, Marius Borănescu), *sistemul de pensii și asigurări sociale* (Livi Potlogea), *diferite aspecte ale consumului populației de bunuri și servicii, sistemul românesc de impozitare* (Iuliana Ghindă) ș.a. O contribuție notabilă la depășirea prejudecăților și a mentalităților reduționiste asupra serviciilor a constituit-o comunicarea Mariane Stanciu — *Aspecte critice privind teoria economică a serviciilor*.

Diagnoza calității vieții se relevă ca un obiectiv principal al cercetării sociale, cu deosebire, al institutului de specialitate. Acestuia i-au consacrat comunicări, sociologul Gheorghe Socol, Marta Trușcă și colectivul. Comunicările conțin ipoteze de abordare, indicatori specifici, mecanisme și instrumente de analiză și intervenție, descrieri ale unor stări de fapt.

Un grup interesant de comunicări au abordat probleme referitoare la modul și stilul de viață (Marcel Doru, Laureana Urse, Mariana Stanciu, Ovidiu Dimbean, Mihaela Czohor, Mihai Pîrlog, Florica Vasiliu, Elena Beca, Georgeta Mitrea, Maria Neder, Ileana Voicu, Bogdan Iatan). S-au prezentat modele de consum ale unor categorii socio-profesionale (Camelia Gh.). Și în legătură cu aceste teme s-au avansat delimitări conceptuale, ipoteze de cercetare a stilurilor de viață din societatea românească actuală, s-au înfățișat mecanisme psihice și sociale de generare a modurilor de viață, idealuri și structuri de utilizare a timpului, ca elemente componente ale stilului de viață.

Deși cercetarea este incipientă, a reținut însă atenția, prin importanța temei și maniera de abordare, comunicarea: *Metodologia de evaluare a programelor de creștere a calității vieții* (Antoaneta Lumizeanu, Florin Antohi).

S-au prezentat și unele experiențe internaționale în domeniul politicii sociale (Emilian Popescu).

Prin conținutul comunicărilor, prin modul de desfășurare și organizare, sesiunea a făcut posibilă trecerea în revistă a unui spectru larg de probleme esențiale ale realității românești, atenționarea asupra studiului cercetării în țara noastră, unele comparații cu situații și practici din alte state, fiind în același timp un util și autentic dialog de idei, schimb de informație științifică și experiență de cercetare.

Ion Zară

DOREL ABRAHAM, *Introducere în sociologia urbană,* București, Edit. Științifică, 1991

În introducere cititorul află care sînt problemele tratate în carte. Enumerarea cuprinde o serie diversă de chestiuni care trezesc interesul, atît prin natura lor, cît și prin cunoașterea poziției autorului față de acestea.

Pentru aflarea poziției pe care sociologul D. Abraham o are în raport cu unul din cele mai complexe procese ale lumii contemporane și anume urbanizarea, este necesară parcurgerea a patru capitole ordonate într-o succesiune logică. Autorul a recurs la o mare varietate de informații, de la cele bibliografice la cercetări de teren. Acestei diversități informaționale i s-a adăugat o paletă largă de metode și tehnici ale cercetării sociologice.

Înainte de a face o scurtă prezentare a capitolelor lucrării, apreciem ca necesară semnarea unor contribuții ale autorului, care ne-au reținut atenția: a. definiția și demersul operațional de analiză a proceselor de urbanizare; b. elaborarea unui model de atracție a orașului, inclusiv a unei formule de determinare a ariei periurbane a orașului București; c. valorificarea unei experiențe de cercetare în domeniul sociologiei urbane în decurs de două decenii; d. surprinderea specificului urbanizării în Europa de Est (trăsături comune și specifice cu urbanizarea din „lumea a treia” și țările dezvoltate).

În primul Capitol este analizată urbanizarea — ca fenomen social global, înfățișându-ni-se o serie din particularitățile sociale în țări aparținând unor regiuni geografice și stadii de dezvoltare diferite. Incursiunea în studierea fenomenelor și proceselor urbane din țările capitaliste dezvoltate îl conduce pe autor la concluzia că procesul de urbanizare din aceste țări evidențiază, de multe ori pe lângă proiectele, modelele, politicile și programele de dezvoltare, și o serie de tendințe contradictorii (p. 32—33).

Din prezentarea particularităților urbanizării în țările „lumii a treia”, aflăm că pe lângă statisticile care înfățișează creșterea urbană, este necesară luarea în considerare și a ansamblului dezvoltării țărilor respective, în context internațional. Tot aici sînt prezentate o serie de concepte interesante în analiza fenomenului urban, precum „urbanizarea dependentă”, „hiperurbanizarea”, „supraurbanizarea”.

Are sau nu Europa de Est un urbanism specific? La această întrebare apreciată drept crucială pentru sociologia urbană modernă, autorul răspunde fără complexe, cu competență spirit critic și chiar polemic, acolo unde dispune de argumente științifice necesare. Pentru cunoașterea a ceea ce este comun dar și specific în procesul de urbanizare în Europa de Est se arată utilitatea analizei unor date cantitative și calitative.

Autorul semnalează faptul că strategiile urbanizării și politicile de distribuire a populației în teritoriu sînt legate de politica de dezvoltare economică și socială, dar sînt influențate și de practicile de planificare (p. 58).

Capitolul al II-lea este consacrat Orașului antic, megalopolisului modern și orașului viitorului. Așadar, aici avem de a face cu o tematică vastă, atît prin dimensiunea temporală, cît și prin diversitatea tipologică. Reține atenția modalitatea de analiză a orașului, precum și trecerea — prin prezent — de la istorie la viitorologie.

La încheierea capitolului autorul conchide că „studiile sociologice nu pot descrie științific societatea viitoare, ci numai pe cea existentă, cu aspirațiile și condiționările ei concrete, dar ele propun ca formele urbane care se realizează astăzi să răspundă exigențelor și echilibrelor determinate pentru omul actual lăsînd, în același timp, orașul deschis unor viitoare și probabile transformări” (p. 118).

Cunoașterea fenomenului urban face obiectul capitolului trei din lucrare, care cuprinde aspecte de natură teoretică, dar și o analiză critică a diverselor metodologii de cercetare a fenomenului urban. După ce face o incursiune în literatura de specialitate, analizînd metodic fiecare orientare în definirea orașului, pe baza experienței personale de cercetare și a rezultatelor obținute în studiul procesului de urbanizare în România, autorul propune o definiție operațională a urbanizării, prin care ar urma să fie evidențiați: factorii urbanizării, dimensiunile urbanizării și indicatorii urbanizării (p. 141).

Interesant este că autorul a întreprins cercetări de teren pornind de la definiția prezentată, și astfel are argumente concrete în vederea susținerii acesteia. Incursiunea în sfera preocupărilor și perspectivelor sociologiei urbane aduce în atenția cititorului autori străini și români a căror contribuție este cunoscută în domeniul mondialist, schimbării și organizării sociale, ecologiei, problemelor și politicii sociale, calității vieții, „imaginilor” urbane.

Din cercetarea direcțiilor metodologice ale cunoașterii fenomenului urban, D. Abraham face o sinteză în cadrul căreia desprinde trei mari categorii, în interiorul acestora putînd fi regăsite alte tipuri, în funcție de scopurile teoretice și practice ale autorilor (p. 159—160).

Modelul de atracție a orașului este prezentat pe cazul concret al Bucureștiului, prin utilizarea unei formule și a unui set de indicatori selectați în acest scop.

Analiza indicilor utilizați pentru evaluările de tip cantitativ ale urbanizării face trecerea la capitolul patru intitulat „Urbanizarea în România”.

La sistematizarea abordărilor prioritare în cunoașterea fenomenului urban (vezi p. 195) s-a ajuns, pe baza unei temeinice documentări asupra fenomenului analizat. Semnalăm faptul că, autorul nu s-a mărginit, în acest demers, la domeniul sociologiei, ci a parcurs o serie

de lucrări reprezentative din domeniile demografiei, geografiei, urbanismului, oferindu-ne în acest fel o interesantă perspectivă personală asupra domeniului analizat.

Referindu-se la cercetările consacrate fenomenului urban, se precizează că acestea nu permit totuși o integrare în vederea caracterizării generale, din lipsa datelor în dinamică, și am adăuga noi, întrucât metodologia de cercetare a fost destul de diversă. Astfel stînd lucrurile, este evidențiată necesitatea clasificării sau tipologizării cît mai complexe a localităților urbane, indiferent de perspectiva de tratare (p. 200).

În scopul clasificării orașelor României este utilizat un set de 23 indicatori, grupați pe trei dimensiuni cu prezentarea ponderilor acordate fiecărui indicator (vezi p. 212—214). Urmează o serie de clasificări pentru anii 1966 și 1983, care au la bază indicatori selectați în urma unor prelucrări statistice laborioase. Succesiunea logică a demersului sociologic ne poartă de la analiza cantitativă la ceea ce este mai greu de cuantificat, și anume consecințele și tendințele urbanizării.

Multitudinea consecințelor socio-economice ale urbanizării în România, semnalate prin intermediul unor cercetări concrete de teren întreprinse în diverse zone ale României, arată, dacă mai era necesar, importanța cercetărilor sociologice pentru politicieni, administratori, urbaniști.

Lucrarea reprezintă, după părerea noastră, prima sinteză de la noi în domeniul sociologiei urbane constituită pe criterii clare, în care găsim o îmbinare potrivită a informațiilor bibliografice cu cele rezultate din cercetările de teren, adresîndu-se, prin conținut și stil, specialiștilor, precum și publicului larg.

Trăilă Cernescu